

ปัจจัยพฤติกรรมและการตัดสินใจในการบริจาคโลหิตของบุคลากร มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Behavioral Factors and Decision Regarding Blood Donation among Personnel of
Bangkokthonburi University

รศ.ดร.กฤตกรณ์ ประทุมวงศ์¹, รศ.ดร.รุ่งโรจน์ พุ่มริ้ว¹, ผศ.ดร.ปรีชา ลอเสรีวานิช¹

Assoc. Prof. Dr. Krithakorn Pratumvong¹, Assoc. Prof. Dr. Roongrote Poomriew¹,

Asst.Prof. Dr.Preecha Loosereewanich¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ การรับรู้ และแรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจบริจาคโลหิตของบุคลากร มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม 2558 โดยการส่งแบบสอบถามให้กับบุคลากรทุกคน (544 คน) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวน และทดสอบค่าสถิติไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างของบุคลากรมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีส่งแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 313 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 57.54 โดยกลุ่มตัวอย่างมี อายุเฉลี่ย 38.66 ± 13.27 ปี ดัชนีมวลกาย เฉลี่ย 23.79 กิโลกรัม/ตารางเมตร ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 54.0) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 94.5) มีรายได้ 15,001 -20,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 24.3) ออกกำลังกายตั้งแต่ 3 ครั้งหรือมากกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 34.8) และเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตพบว่า ร้อยละ 88.5 ทราบหมู่เลือดตัวเอง และส่วนใหญ่เป็นผู้เคยบริจาคโลหิต ร้อยละ 52.7 และบริจาคที่หน่วยรับบริจาคเคลื่อนที่ ร้อยละ 53.0 นอกจากนี้ทั้งผู้เคยและไม่เคยบริจาคโลหิตให้เหตุผลมากที่สุดในการบริจาคโลหิต เพราะต้องการช่วยเหลือเพื่อมนุษย์เป็นสำคัญ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่ตัดสินใจบริจาคโลหิต มีระดับความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.6 ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.0 ส่วนระดับการรับรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตก็อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 78.3 และระดับช่วงแรงจูงใจในการบริจาคโลหิตอยู่ในระดับสูงร้อยละ 53.0 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทักษะ การรับรู้ และแรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตกับการตัดสินใจในการบริจาคโลหิต พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทักษะ และการรับรู้

¹ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตในกลุ่มที่มีการตัดสินใจบริจาคโลหิตสูงกว่ากลุ่มไม่บริจาค และกลุ่มไม่แน่ใจบริจาคโลหิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p \leq 0.05$) ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตในกลุ่มบริจาคโลหิตและไม่บริจาคโลหิต และไม่แน่ใจบริจาคโลหิตนั้นไม่มีความแตกต่าง เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจบริจาคโลหิตกับปัจจัยพฤติกรรม พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการบริจาคโลหิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.019$) แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจบริจาคโลหิตกับความรู้ ทศนคติ และแรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต

คำสำคัญ : ปัจจัยพฤติกรรม การตัดสินใจ การบริจาคโลหิต

Abstract

The objective of the research was to evaluate the relationship between behavioral factors including knowledge, attitudes, perceptions and motivation and blood donation decision among personnel of Bangkokthonburi University. Self-administration questionnaire were distributed to 544 personnel during February to March 2015. A total of 313 completed questionnaires was returned (57.33% returned rate) and analysis. Statistics used for analysis were frequency, mean, percentage, standard deviation, One – Way Anova and Chi-square test.

The results showed that the average age and BMI (Body Mass Index) of the participants were 38.66 years and 23.79 kg/m², respectively. Most of them were master degree graduates (54.0%), Buddhists (94.5%), earned 15,001-20,000 Baht/month (24.3%) and exercised at least 3 times/week (34.8%). Most of the participants knew their blood groups (88.5%). More than half (52.7%) were blood donors and 53% donated at mobile blood donation units. Humanity was suggested as the most important reason of blood donation. Most of the participants had moderate level of knowledge (62.6%), attitude (54.0%), and perception (78.3%) on blood donation whereas 53.0 percent had high motivation level. The average knowledge, attitude and perception among the blood donors were significantly higher than those of the non-donors ($p \leq 0.05$), although the motivation levels were not different between both groups. This study demonstrates that perception on blood donations is significantly associated with decision of blood

donation ($p=0.019$). No relationship is found between blood donation decision and knowledge, attitude and motivation.

Knowledge : Behavioral factors, Decision making, Blood donation

บทนำ

โลหิตเป็น Biological fluid ที่ยังไม่มีของเหลวใดๆที่สร้างขึ้นและทำหน้าที่แทนได้ซึ่งจะได้มาจากการได้รับบริจาคจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเท่านั้น โลหิตที่ได้จะถูกนำไปใช้ประโยชน์มากมาย พบว่าร้อยละ 77 ถูกนำไปใช้รักษาผู้ป่วยที่สูญเสียโลหิตจากภาวะโลหิตออกในทางเดินอาหาร การคลอดบุตร อุบัติเหตุ การผ่าตัดต่างๆ และอีกร้อยละ 23 นำไปใช้เฉพาะโรคที่เกิดจากความบกพร่องส่วนหนึ่งส่วนใดของโลหิต เช่น โลหิตจาง โลหิตไหลไม่หยุด เกล็ดเลือดต่ำ (1) ปัจจุบันความต้องการปริมาณโลหิตที่จัดหาได้ทั้งประเทศยังมีปริมาณไม่เพียงพอในแต่ละวันได้รับบริจาคเพียง 1,500 – 2,000 ยูนิตเท่านั้นซึ่งจะต้องมีปริมาณโลหิตสำรอง 3,000 ยูนิตต่อวัน จึงจะเพียงพอ (2) และในปี พ.ศ. 2558 ศูนย์บริการโลหิตสภากาชาดไทยจึงตั้งเป้าหมายหลักให้การจัดหาโลหิตภายในประเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งโลหิตที่เกิดจากความสมัครใจ (3) ได้มีการศึกษาการบริจาคโลหิตโดยใช้ทฤษฎีพฤติกรรม พบว่ากลุ่มที่ไม่เคยบริจาคโลหิตมีความกลัวและเครียดต่อการบริจาค ส่วน

ด้านความรู้ กลุ่มผู้บริจาคไม่เข้าใจว่าการบริจาคโลหิตเป็นการเสียสละโลหิตส่วนสำรอง และยังมีการศึกษาปัจจัยด้านด้านแรงจูงใจในการบริจาคโลหิต พบว่าลักษณะของกลุ่มบริจาคและไม่บริจาคโลหิตที่มีเพศอายุ ระดับ รายได้ที่แตกต่างกันจะมีแรงจูงใจในการบริจาคโลหิตที่แตกต่างกันด้วย (4) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงเหตุผลสำคัญของการตัดสินใจบริจาคโลหิต พบว่าร้อยละ 92.9 บริจาคเพราะได้รับสิทธิประโยชน์จากโรงพยาบาล ร้อยละ 41.0 ต้องการใบรับรองจากการบริจาคโลหิต ร้อยละ 31 ต้องการค่าตอบแทนเป็นเงินและขณะที่ร้อยละ 2.58 ไม่มีเหตุผลใดๆในการบริจาค (5) ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญที่จะศึกษาปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจบริจาคโลหิตโดยใช้บุคลากรมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีเป็นกรณีตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางรณรงค์ให้ประชาชนได้มีการบริจาคโลหิตเพิ่มขึ้นและบริจาคได้อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงการดูแลสุขภาพตนเองด้านต่างๆเพื่อรักษาสมดุลของร่างกาย ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้สุขภาพของประชาชนที่สมบูรณ์ด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจบริจาคโลหิตของบุคลากรมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาแบบ Cross-sectional study โดยเก็บรวบรวมใช้แบบสอบถามและทำการเก็บตัวอย่างในบุคลากรมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีที่มีรายชื่อในทะเบียนของสำนักบุคลากรและปัจจุบันปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย จำนวน 544 คน และกลุ่มตัวอย่างทุกคนยินดีให้ความร่วมมือทำวิจัยโดยการลงนามในใบยินยอมที่แจกให้ คณะผู้วิจัยจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม 2558 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอธิบายความหมายตัวแปรแต่ละตัว วิเคราะห์เปรียบเทียบความ

แตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ การรับรู้ทัศนคติ แรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตกับการตัดสินใจบริจาคและไม่บริจาคโลหิต โดยใช้ One Way Analysis of ANOVA, ทดสอบค่าใช้ไคสแควร์ หาความสัมพันธ์ปัจจัยพฤติกรรม ปัจจัยส่วนบุคคล กับการตัดสินใจบริจาคโลหิต (6)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างบุคลากรมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 313 คน ร้อยละ 57.54 เป็นผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาอย่างสมบูรณ์และถูกนำมาวิเคราะห์ พบว่าเป็นเพศหญิงร้อยละ 61.6 เพศชายร้อยละ 38.3 อายุเฉลี่ย 38.66 ปี ดัชนีมวลกาย (BMI) เฉลี่ย 23.79 ก.ก./ม² ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 94.5) รายได้ 15,001-20,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 24.3) และออกกำลังกายตั้งแต่ 3 ครั้งหรือมากกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 34.8) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของบุคลลากรกลุ่มตัวอย่างแปรตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ (n= 313)		
ชาย	120	38.3
หญิง	193	61.7
อายุ (n= 311)		
<25 ปี	34	10.9
25 -34 ปี	130	41.8
35 – 44 ปี	60	19.3
มากกว่า 44 ปี	87	28.0
ระดับการศึกษา (n= 313)		
ไม่ได้ศึกษา	2	0.6
ประถมศึกษา	18	5.8
มัธยมศึกษา	4	1.3
อนุปริญญา (ปวช./ปวส.)	7	2.2
ปริญญาตรี	63	20.1
สูงกว่าปริญญาตรี	219	70.0
($\bar{X}$ = 38.66 ; SD $\pm$ 13.27 ; Min. = 19 ; Max. = 77)		
ศาสนา (n= 313)		
พุทธ	296	94.6
คริสต์	6	1.9
อิสลาม	11	3.5
รายได้ต่อเดือน (n= 313)		
5,000 -10,000 บาท	24	7.7
10,001 – 15,000 บาท	61	19.5
15,001– 20,000 บาท	76	24.3
20,001 - 25,000 บาท	57	18.2
25,001 - 30,000 บาท	29	9.3

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
การออกกำลังกาย (n= 313)		
ตั้งแต่ 3 ครั้งหรือมากกว่า 3 ครั้ง/สัปดาห์	109	34.8
น้อยกว่า 3 ครั้ง/สัปดาห์	139	44.4
ไม่เคย	65	20.8

หมายเหตุ ดัชนีมวลกาย (BMI) เฉลี่ย 23.79 กิโลกรัมต่อตารางเมตร

สำหรับประสบการณ์การบริจาคโลหิตของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างทราบหมู่เลือดตนเองเป็นหมู่เลือด O, B, A, AB และไม่ทราบ ร้อยละ 35.5, 31.6, 15.0, 6.4 และ 11.5 ตามลำดับ มีผู้เคยบริจาคโลหิตมาแล้ว (ร้อยละ 53.7) และพบว่าร้อยละ 84.1 บริจาคเพราะต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เป็นเหตุผล

สำคัญที่สุด และส่วนมากไปบริจาคที่หน่วยรับบริจาคโลหิตเคลื่อนที่ (ร้อยละ 53.6) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่ไม่เคยและไม่เคย บริจาคโลหิตส่วนใหญ่รู้ข่าวการบริจาคจากโทรทัศน์ (ร้อยละ 51.1) และมีผู้ที่เคยได้รับโลหิตจากผู้บริจาคอื่น (ร้อยละ 12.1) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของบุคลากรกลุ่มตัวอย่างแปรตามประสบการณ์การบริจาคโลหิต

ประสบการณ์การบริจาคโลหิตของบุคลากร	จำนวน	ร้อยละ
หมู่เลือด (n=313)		
A	47	15.0
AB	20	6.4
B	99	31.6
O	111	35.5
ไม่ทราบ	36	11.5

ประสบการณ์การบริจาคโลหิตของบุคลากร	จำนวน	ร้อยละ
ประวัติการบริจาคโลหิต (n=313)		
เคยบริจาค	165	52.7
ไม่เคยบริจาค	148	47.3
เหตุผลสำคัญที่สุดในการบริจาคโลหิต (n=151)		
ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์	127	84.1
ถูกขอร้องให้บริจาค	2	1.3
ได้ตรวจเลือดและสุขภาพตนเอง	3	2.0
บริจาคแก้บน แก้เคล็ด	2	1.3
บริจาคโลหิตทดแทนให้เพื่อนหรือญาติ	8	5.3
มีผู้อื่นชักชวน	4	2.6
อื่นๆ (บริจาคเนื่องในวันสำคัญและของตอบแทน)	5	3.4
สถานที่ไปบริจาคโลหิต (n=151)		
ศูนย์บริจาคโลหิตแห่งชาติ	36	23.8
หน่วยรับบริจาคโลหิตเคลื่อนที่	81	53.6
โรงพยาบาล	34	22.5
การได้รับข่าวหรือข้อมูลเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต (n=313)		
วิทยุ	43	13.7
โทรทัศน์	160	51.1
อินเทอร์เน็ต	88	28.1
สิ่งตีพิมพ์ (หนังสือพิมพ์ วารสาร โปสเตอร์)	125	39.9
อื่นๆ (เสียงตามสาย เจ้าหน้าที่รับบริจาค)	19	6.0
ประวัติการได้รับโลหิตจากการบริจาคโลหิตของผู้อื่น (n=313)		
เคยได้รับ	38	12.1
ไม่เคยได้รับ	275	87.9

เมื่อพิจารณาระดับความรู้ ทักษะคติ การรับรู้ และแรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตของ กลุ่มตัวอย่าง บุคลากร มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ ทักษะคติ

และการรับรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.6, 54.0 และ 78.3 ตามลำดับ และระดับแรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 53.0) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของบุคลากรกลุ่มตัวอย่างแปรตามระดับความรู้ การรับรู้ ทักษะคติและแรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต (n=313)

ระดับคะแนนตามตัวแปรเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ (คะแนนเต็ม 16)		
ต่ำ (คะแนน 0-5)	66	21.1
ปานกลาง (คะแนน 6-11)	196	62.6
สูง (คะแนน 12-16)	51	16.3
Mean $\pm$ SD=8.00 $\pm$ 3.246; Range 0-16; Mode 7		
ทักษะคติ (คะแนนเต็ม 90)		
ต่ำ (คะแนน 18-41)	0	0
ปานกลาง (คะแนน 42-65)	169	54.0
สูง (คะแนน 66-90)	144	46.0
Mean $\pm$ SD=64.86 $\pm$ 7.816; Range 45-85; Mode 68		
การรับรู้ (คะแนนเต็ม 70)		
ต่ำ (คะแนน 14-32)	0	0
ปานกลาง (คะแนน 33-51)	245	78.3
สูง (คะแนน 52-70)	68	21.7
Mean $\pm$ SD=48.28 $\pm$ 4.922; Range 34-63; Mode 47		
แรงจูงใจ (คะแนนเต็ม 50)		
ต่ำ (คะแนน 10-23)	0	0
ปานกลาง (คะแนน 24-37)	147	47.0
สูง (คะแนน 38-50)	166	53.0
Mean $\pm$ SD=38.08 $\pm$ 3.343; Range 29-49; Mode 36		

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการตัดสินใจ
 บริจาคโลหิตของกลุ่มตัวอย่างบุคลากร
 มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตาม
 ระดับการตัดสินใจ พบว่า กลุ่มที่ตัดสินใจ
 บริจาคโลหิตมากกว่าร้อยละ 80 ตัดสินใจ
 บริจาคโลหิตด้วยเหตุผลสำคัญ 6 ข้อ ซึ่ง
 พิจารณาจากค่าร้อยละที่สูงสุดตามลำดับ
 กล่าวคือ เมื่อทราบว่า มีผู้ต้องการโลหิต เมื่อ
 ร่างกายพร้อมที่จะบริจาค เมื่อมีความ
 สะดวกเรื่องเวลาและสถานที่บริจาค เมื่อ
 ได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการบริจาค เมื่อ
 สุขภาพอยู่ในเกณฑ์ของการบริจาค และเมื่อ

ได้รับการชวนให้บริจาคในโอกาสพิเศษต่างๆ
 คิดเป็นร้อยละ 90.7, 88.2, 86.6, 82.1, 80.5
 และ 80.0 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มบุคลากร
 ที่ตัดสินใจไม่บริจาค มีเหตุผลสำคัญที่สุดคือ
 กลัวเสี่ยงต่อการเป็นโรคติดต่อทางเลือด ร้อย
 ละ 67.4 ส่วนเหตุผลอื่นๆ เช่น ถ้าได้รับ
 ค่าตอบแทนหรือสิ่งของจำเป็น ถ้าได้รับการ
 ยอมรับยกย่องจากสังคม ถ้าได้ของที่ระลึก
 และกลัวเข็มเจาะเลือด คิดเป็นร้อยละ 31.0,
 19.8, 17.9 และ 10.2 ตามลำดับ ดังแสดงใน
ตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการตัดสินใจบริจาคโลหิต

ท่านจะตัดสินใจบริจาคโลหิตหรือไม่	การตัดสินใจ		
	ไม่บริจาค จำนวน (ร้อยละ)	บริจาค จำนวน (ร้อยละ)	ไม่แน่ใจ จำนวน (ร้อยละ)
1 ถ้าหากท่านทราบว่า มีผู้ป่วยที่ต้องการโลหิต	9(2.9)	284(90.7)	20(6.4)
2 ถ้าหากท่านมีความพร้อมด้านร่างกาย	11(3.5)	276(88.2)	26(8.3)
3 ถ้าหากท่านสะดวกเรื่องสถานที่และเวลา บริจาค	10(3.2)	271(86.6)	32(10.2)
4 ถ้าหากท่านมีประสบการณ์การบริจาคโลหิตที่ดี	25(8.0)	257(82.1)	31(9.9)
5 ถ้าหากท่านมีสุขภาพอยู่ในเกณฑ์บริจาคโลหิตได้	21(6.7)	252(80.5)	40(12.8)
6 ถ้าหากท่านได้รับการเชิญชวนให้บริจาคโลหิต ในโอกาสพิเศษ	17(5.4)	249(80.0)	47(15.0)
7 ถ้าหากท่านมีค่านู๋จักและชักชวนบริจาค	24(7.7)	221(70.6)	68(21.7)
8 แม้ว่าท่านกลัวเข็มเจาะเลือด	32(10.2)	211(67.4)	70(22.4)
9 ถ้าหากท่านเห็นโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อให้ คนไปบริจาคโลหิต	28(8.9)	189(60.4)	96(30.7)
10 ถ้าหากท่านได้รับการยอมรับและยกย่องจาก สังคม	62(19.8)	153(48.9)	98(31.3)

ท่านจะตัดสินใจบริจาคโลหิตหรือไม่	การตัดสินใจ		
	ไม่บริจาค	บริจาค	ไม่แน่ใจ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
11 ถ้าหากท่านได้รับของที่ระลึก	56(17.9)	129(41.2)	128(40.9)
12 ถ้าหากท่านได้รับค่าตอบแทนหรือสิ่งของที่จำเป็น	97(31.0)	108(34.5)	108(34.5)
13 ถ้าหากท่านมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคติดต่อทางเลือด	211(67.4)	46(14.7)	56(17.9)

Mean $\pm$ SD=7.35 $\pm$ 5.357; Range+14 ถึง +48; Mode 12

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทักษะคติ การรับรู้ และแรงจูงใจกับกลุ่มที่มีการตัดสินใจบริจาคโลหิตที่แตกต่างกัน พบว่า

กลุ่มตัดสินใจบริจาคโลหิตมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตสูงกว่ากลุ่มไม่บริจาคและกลุ่มไม่แน่ใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มบริจาคโลหิตมีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตในระดับสูงสุด ($\bar{X}$ = 8.30) รองลงมาคือกลุ่มไม่แน่ใจ ($\bar{X}$ = 7.30) และกลุ่มไม่บริจาค ($\bar{X}$ = 6.56) ตามลำดับ

กลุ่มตัดสินใจบริจาคโลหิตมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตสูงกว่ากลุ่มไม่บริจาคและกลุ่มไม่แน่ใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มบริจาคโลหิตมีทัศนคติเกี่ยวกับการบริจาค

โลหิตในระดับสูงสุด ($\bar{X}$ = 48.72) รองลงมาคือกลุ่มไม่แน่ใจ ($\bar{X}$ = 47.44) และกลุ่มไม่บริจาค ($\bar{X}$ = 44.78) ตามลำดับ

กลุ่มตัดสินใจบริจาคโลหิตมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตสูงกว่ากลุ่มไม่บริจาคและไม่แน่ใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกลุ่มบริจาคโลหิตมีการรับรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตดีที่สุด ($\bar{X}$ = 65.68) รองลงมาคือกลุ่มไม่แน่ใจ ($\bar{X}$ = 63.09) และกลุ่มไม่บริจาค ($\bar{X}$ = 59.78) ตามลำดับ

แต่กลุ่มที่ตัดสินใจบริจาคโลหิตมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต ($\bar{X}$ = 38.13) กลุ่มไม่แน่ใจ ($\bar{X}$ = 38.16) และกลุ่มไม่บริจาค ($\bar{X}$ = 36.11) ซึ่งไม่แตกต่างกันดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ ทักษะคติ การรับรู้ แรงจูงใจ เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคโลหิตที่แตกต่างกัน

ตัวแปร	การตัดสินใจ บริจาคโลหิต	จำนวน	$\bar{X}$ (ค่าเฉลี่ย)	SD	p-value
ความรู้	ไม่บริจาค	9	6.56 ^c	4.304	0.025
	ไม่แน่ใจ	79	7.30 ^b	3.337	
	บริจาค	225	8.30 ^a	3.129	
ทัศนคติ	ไม่บริจาค	9	44.78 ^c	4.764	0.013
	ไม่แน่ใจ	79	47.44 ^b	4.864	
	บริจาค	225	48.72 ^a	4.874	
การรับรู้	ไม่บริจาค	9	59.78 ^c	5.805	0.005
	ไม่แน่ใจ	79	63.09 ^b	8.118	
	บริจาค	225	65.68 ^a	7.624	
แรงจูงใจ	ไม่บริจาค	9	36.11	5.207	0.200
	ไม่แน่ใจ	79	38.16	3.488	
	บริจาค	225	38.13	3.194	

หมายเหตุ : ตัวอักษร (a, b, c) ที่แตกต่างกันแสดงคู่ที่แตกต่างกัน

เมื่อนำปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยพฤติกรรมมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับการตัดสินใจบริจาคโลหิต พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประวัติการบริจาคโลหิต มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการบริจาคโลหิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.019$) ยกเว้น เพศ ศาสนา การออกกำลังกาย และ

ประวัติการได้รับโลหิตจากผู้อื่น จะมีการตัดสินใจบริจาคโลหิตไม่แตกต่างกัน ขณะที่ปัจจัยพฤติกรรม ด้านการรับรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิต มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจบริจาคโลหิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นความรู้ ทักษะคติ และแรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต จะมีการตัดสินใจบริจาคไม่แตกต่างกัน ดัง**ตาราง 6**

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยพฤติกรรมกับการตัดสินใจบริจาคโลหิตของบุคลากร มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี

ตัวแปร	การตัดสินใจบริจาคโลหิต	
	Correlation coefficient	p-value
เพศ	-0.041	0.468
อายุ	-0.142*	0.013
ระดับการศึกษา	-0.125*	0.027
ศาสนา	0.023	0.681
รายได้ต่อเดือน	-0.125*	0.027
การออกกำลังกาย	-0.050	0.380
ประวัติการบริจาคโลหิต	0.294**	0.000
ประวัติการได้รับโลหิตจากการบริจาคโลหิตของผู้อื่น	0.010	0.859
ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิต	0.086	0.131
การรับรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิต	0.132*	0.019
ทัศนคติเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต	0.064	0.259
แรงจูงใจในการบริจาคโลหิต	0.050	0.374

อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของการตัดสินใจบริจาคโลหิตกับปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี พบว่า อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และประวัติการบริจาคโลหิตเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้มีการตัดสินใจบริจาคโลหิตต่างกัน ดังจะเห็นได้ว่าบุคลากรมีช่วงอายุระหว่าง 25-34 ปี (ร้อยละ 41.8) มีการตัดสินใจบริจาคมากกว่ากลุ่มอื่นๆ และด้วยเหตุผลที่ต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เป็นสำคัญยิ่ง ถ้าหากได้ทราบว่ามิใครต้องการโลหิต ประกอบกับเป็นช่วงอายุดังกล่าวเป็น

ช่วงที่สุขภาพแข็งแรง มีความพร้อมด้านร่างกายก็ยิ่งทำให้มีความเต็มใจอย่างยิ่งที่จะบริจาคโลหิต ดังเห็นได้ว่าช่วงอายุต่างกันจะมีการตัดสินใจบริจาคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณชชา จำรูญจันทร์ (7) พบว่าอายุของผู้บริจาคโลหิตเป็นปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนครั้งของการบริจาคโลหิต ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท (ร้อยละ 24.3) ก็มีการตัดสินใจบริจาคมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ นอกจากนี้ พบว่าทั้งผู้ที่เคยบริจาคโลหิต มาแล้ว (ร้อยละ

52.7) และผู้ที่ยังไม่เคยบริจาคโลหิต (ร้อยละ 47.3) ก็ยังมีการตัดสินใจบริจาคโลหิตถึงร้อยละ 71.9 สำหรับเหตุผลสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจบริจาคโลหิตเพราะต้องการเพื่อช่วยชีวิตมนุษย์ (ร้อยละ 84.1) สอดคล้องกับเหตุผลการตัดสินใจบริจาคที่จะแนะนำเป็นรายชื่อในตาราง 4 ซึ่งเมื่อรู้ว่าใครก็ตามที่ต้องการโลหิตของตนก็ยินดีที่จะบริจาค (ร้อยละ 90.7) และเมื่อร่างกายมีความพร้อมและสุขภาพที่ดีที่อยู่ในเกณฑ์ที่จะบริจาคโลหิตได้ (ร้อยละ 88.2) และถ้ายังมีความสะดวกเรื่องสถานที่และเวลาที่บริจาคก็ยิ่งสนับสนุนให้มีการตัดสินใจบริจาคยิ่งขึ้น (ร้อยละ 86.6) สอดคล้องกับการศึกษาของนฤมล บุญสนอง (12) ที่พบว่าเหตุผลที่ไปบริจาคโลหิตบ่อยที่สุดเพราะการเดินทางสะดวก ซึ่งจะเห็นว่าการหน่วยรับบริจาคโลหิตเคลื่อนที่ก็อำนวยความสะดวกในวัน เวลา และสถานที่ให้ผู้ไปบริจาคได้อย่างดีและทั่วถึง เพราะศูนย์บริจาคโลหิตแห่งชาติสภากาชาดไทยได้จัดหน่วยเคลื่อนที่ไปรับบริจาคทุกๆ 3 เดือน ในสถานที่เดิมและเมื่อบริจาคโลหิตแล้วก็สามารถปฏิบัติงานต่อไปได้โดยไม่ต้องเสียเวลาทำงานและเดินทาง (3) ซึ่งถ้ามีการเพิ่มหน่วยรับบริจาคโลหิตเพิ่มขึ้นที่สะดวกทั้งรับและเวลาในการรับไปบริจาคโลหิตก็อาจทำให้ได้ปริมาณโลหิตจากการบริจาคเพิ่มขึ้นได้นอกจากนี้ก็จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากเข้าถึงข้อมูลการบริจาคโลหิตโดยทาง

โทรทัศน์ (ร้อยละ 51.1) ซึ่งเป็นการสื่อสารทั้งทางภาพและเสียง ซึ่งมีการนำเอาดารานักร้อง นักแสดง มาเป็นต้นแบบหรือแขกรับเชิญมาชวนเชิญการบริจาคโลหิตในวาระและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจบริจาคมากขึ้น (8)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มของการตัดสินใจบริจาค กลุ่มไม่บริจาคและ กลุ่มไม่แน่ใจบริจาคโลหิต พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ในกลุ่มที่ตัดสินใจบริจาคสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มไม่แน่ใจจะบริจาค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่ากลุ่มตัดสินใจไม่บริจาค แต่ถ้าหากให้ความรู้ที่ถูกต้องกับกลุ่มไม่แน่ใจอาจทำให้กลุ่มนี้ตัดสินใจบริจาคโลหิตเพิ่มขึ้น เพราะถ้าบุคคลใดมีความรู้เรื่องใดๆ เพิ่มขึ้นก็จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น (4) ส่วนทัศนคติ พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละกลุ่มของการตัดสินใจบริจาคก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นกัน จะเห็นว่าในขณะที่การตัดสินใจที่แตกต่างกัน แต่กลุ่มของการตัดสินใจ (ตาราง 3) ก็ไม่มีทัศนคติในเชิงลบต่อการบริจาคโลหิต ซึ่งเป็นการสนับสนุนว่าการบริจาคโลหิตเป็นเรื่องของความสมัครใจ เพราะทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อการบริจาคโลหิตอยู่แล้ว แต่ถ้ามีผู้ต้องการโลหิตและผู้บริจาคมีความพร้อมที่จะบริจาคทุกคนก็จะไม่ลังเลที่จะบริจาค ใน

ด้านการรับรู้ พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจบริจาคโลหิตในกลุ่มที่ตัดสินใจบริจาคโลหิตสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าผู้ตัดสินใจบริจาคมีการรับรู้ดีกว่ากลุ่มอื่นๆ ที่ไม่บริจาค อาจเป็นเพราะประสบการณ์ที่แตกต่างกันโดยเฉพาะการได้เคยบริจาคมาแล้วไม่ว่าจะมีระดับคะแนนการรับรู้ปานกลางหรือสูง ซึ่งจะเป็นกระบวนการแปลความหมายต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งในอดีตและปัจจุบัน (9) ในขณะที่แรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจในทุกกลุ่มไม่แตกต่างกันไม่ว่าจะมีระดับคะแนนแรงจูงใจปานกลางหรือสูง และแสดงว่าแรงจูงใจไม่มีอิทธิพลมากกว่าไปค่าความสมัครใจและเมื่อพิจารณาจากการตัดสินใจบริจาคโลหิตเนื่องจากเหตุผลที่จะได้รับค่าตอบแทนหรือสิ่งของจำเป็นก็มีเพียงร้อยละ 34.5 เท่านั้น

References

1. กรองทอง เพ็ชรวงค์ (2552) **กลยุทธ์การ จัดหาผู้บริจาคโลหิตของ ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย**. กรุงเทพมหานคร วารสารโลหิตวิทยาและเวชศาสตร์ บริการโลหิต
2. ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาด ไทย (2552) **นโยบายระดับชาติ เกี่ยวกับงานบริการโลหิต**

ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย

3. ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาด ไทย (2551) **คู่มือการ ประชาสัมพันธ์โครงการและ กิจกรรมรณรงค์จัดหาผู้บริจาค โลหิต** ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย
4. Hosain G.M., Anisuzzaman M., + Begun A. (1997). Knowledge and attitude towards voluntary blood donation among Dhake University student in Bangladesh. East Afr. Med J. 74(9) & 549-553
5. อินทิรา บางสุวรรณ (2537) **แรงจูงใจในการบริจาคโลหิตแก่หน่วย เคลื่อนที่ของศูนย์บริการโลหิต แห่งชาติ สภากาชาดไทย**. ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6. Yamanae, T. (1973) **Statistics: An introduction analysis**, New York: Harper & Row
7. ณัชชา จำรูญจันทร์ (2552) **เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการบริจาค โลหิต** ฟ้า. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

8. M. Giles. (2004). An application of the theory of planned behaviour to blood donation: the importance of self-efficacy. **Health Education Research** 19(4) August: 380-391.
9. Olaiya MA. (2004). **Knowledge, attitudes, beliefs and motivations towards blood donations among blood donors in Lagos, Nigeria.** Department of Pathology, Lagos State University Teaching Hospital.
10. Fabiyi, A.K. (1985) The health knowledge of ninth grade students in Oya state, Nigeria. **Journal of School Health** 55(4) April : 154-156
11. Oswalt RM (1997). A review of blood donor motivation and recruitment: **Transfusion.**
12. นฤมล บุญสนอง (2552) **การศึกษาทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อการบริจาคโลหิตของบุคลากรในโรงพยาบาลพาน จังหวัดเชียงราย** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น